

Poliisitoiminnan kehittäminen

Poliisitoiminnan nykytila

Poliisitoiminnan PORA I, II ja III keskittämistoimenpiteillä on ollut useita ulottuvuusvaikutuksia. Poliisin rakenneuudistukset ovat vieneet poliisitoiminnan tason 2000-luvun heikoimmalle tasolle (kuviot 2, 3.) Tätä huolestuttavaa kehitystä ei selitä käytettävissä ollut rahoitus, vaan hallintoteorioiden vastainen toiminta. Poliisiresursseja ei käytetä tehokkaasti. Poliisilla ei ole ollut käytössään vuoden 2014 jälkeen poliisireserviä. Poliisipartioiden aika menee keskitetyn rakenteen vuoksi siirtymiin, kun sitä vastoin pitäisi keskittyä kansalaisten turvallisuuspalvelujen tuottamiseen. Poliisitoiminnan keskittämisen vuoksi poliisin hiilijalanjälki ohjautuu yhteiskuntavastuun osalta väärään suuntaan. Vanhojen toimitilojen käyttö ja uusien toimitilojen hankinta on ollut lyhytnäköistä ja tehotonta. PORA uudistusten aikana ei ole ollut isäntää talossa. Poliisin rakenteet ja toiminnot on annettu ajautua kriisitilaan.

Kehysbudjetointi ei sovi päästövallaltaan keskitettyyn organisaatioon

OECD:n ohjauksena Suomessa otettiin käyttöön kehysbudjetointi. Tähän ohjaukseen liittyi Uusi julkinen johtaminen, New Public Management (NPM) hallintoteoria, jonka mukaan budjetointia ja päätösvaltaa oli toiminnallisen tehokkuuden vuoksi hajautettava. Näin poliisiorganisaatiossakin ryhdyttiin toimimaan 1990-luvulla ja toiminnalliset tulokset kasvoivat 20%.

Vuonna 2009 poliisiorganisaatio muutti linjaa ja lähti toimimaan tämän hallintoteorian vastaisesti. PORA I -vaiheessa budjetointi ja päätösvalta keskitettiin maakuntien pääkaupunkeihin. Poliisi otti uudestaan käyttöön korkearakenteiset organisaatorakenteet, jotka jo OECD on todennut New Public Management (NPM) teorian mukaan vanhentuneiksi ja tehottomiksi rakenteiksi. PORA I -vaiheessa koko poliisihallintoon muodostettiin jäykkä linjaesikuntaorganisaatio. Tällä muutoksella estettiin poliisiresurssien ketterä toiminta. Päätösvalta vietiin kauaksi toteuttavista toiminnallisista yksiköistä. PORA I -vaiheessa vastuuta ja tulostavoitteita ei uudessa rakenteessa enää

ulotettu poliisiasemille, missä ne aiemmin olivat konkreettista arkipäivää. Poliisiorganisaatio näyttää olettaneen, että linjaesikuntaorganisaatio on rakenteena sellainen, että sillä kyetään ohjaamaan keskitetyn johdon toimesta alimmalla tasolla toimivaa henkilöstöä. Paradoksaalista oli, että pääpoliisiaseman ulkopuolella oli ja on kymmeniä poliisiasemia ilman todellista paikallista tulosvastuuta. Kehysbudjetin hallinta ja tulosvastuu siirtyivät maakuntien pääkaupunkeihin. Keskitetty järjestelmä sotii rakenteellista keveyttä ja alueellista tulosvastuuta vastaan (kuvio 4).

PORA II -vaiheen organisaatiomuutoksessa vuonna 2010 poliisin keskushallinto muuttui kaksiportaiseksi. Poliisilaitokset muodostavat kolmannen hallintorakenneportaan. Poliisihallitus konsernirakenteena toimii ikään kuin yhdistettynä, keskitettynä lääninhallituksena, jonne on lisätty muun muassa operatiivisia tehtäviä. PORA II -vaiheessa toteutettiin keskus- ja väliportaan hallintorakenteiden yhdistäminen, jonka seurauksena tapahtui poliisin keskushallinnon henkilöstömäärän merkittävä kasvu. Poliisin keskushallinnon tehtäväävaruus on muodostunut liian laajaksi toimivaan divisioonaorganisaatioon nähden. PORA uudistuksissa keskushallinnon ja operatiivisen toiminnan resurssit ovat muodostuneet selvästi epäsuhteisiksi. Tähän vaikuttaa merkittävästi tällä hetkellä käytetty keskitetty kehysbudjettitekniikka eli irtaantuminen NPM hallintoteoriasta. Poliisiorganisaatio on vuodesta 2009 alkaen siirtynyt tietyiltä osin uuden julkisen hallinnan, New Public Governance (NPG) mukaiseen toimintaan. Se osoittaa signaalia vanhan paluuseen kohti hierarkista ohjausta keskushallintotasolle. Poliisihallitus konsernina on ainut poliisin organisaation osa, joka on organisaatiouudistuksen jälkeen kasvanut merkittävästi ja samalla kasvullaan laiminlyönyt sille asetetun säästövelvoitteen. Keskittäminen ja kehysbudjetointi yhdessä ovat luoneet pohjan tälle hallintoegoismille (epäeettinen johtajuus). Keskittämisen myötä hallinnon kulut ovat paisuneet ja samanaikaisesti operatiivinen toiminta supistunut (kuviot 5, 6; taulukko 1.)

Tämä New Public Governance (NPG) mukainen keskitetty kehysbudjetoinnin toimintatapa näkyy paikallistasolla PORA III -vaiheen uudistuksessa ja toteutuksessa. Poliisilaitostasolla tämä tarkoittaa, että pääpoliisiasemalla toimiva johto määrittelee kehysbudjetin käytön. Toimintatapa näyttää siltä, että pääpoliisiasemalla toimitaan hallintoegoismin mukaisesti.

Esimerkki 1: Sisä-Suomen poliisilaitoksen Äänekosken poliisiasema suljettiin vuonna 2013 sisäilmaongelman vuoksi. Tampereelle rakennettiin prioriteetti ykkösenä poliisilaitoksen hallinnolle toimitilat ja Äänekosken poliisi sai toimitilat vasta vuonna 2021. Äänekosken partiot sijoitettiin

Jyväskylään ja Saarijärvelle. Äänekoskella ilmitulleet rikokset lähtivät tällä järjestelyllä laskuun ja piilorikollisuus kasvuun. Poliisissakaan ei pidä mennä hallinto vaan tuotanto edellä.

Esimerkki 2. Poliisilaitos ei käytä kaikkia kehysbudjetoinnin palkkoihin tarkoitettuja rahoja poliisien palkkaamiseen, vaan osa palkkarahoista käytetään erilaisiin hankintoihin. Poliisilaitoksessa kahdenkymmenen poliisiviran täyttämättä jättämisellä saadaan siirrettyä 1,2 miljoonaa erilaisiin hankintoihin. Tämä epäeettinen menettely heikentää kansalaisten turvallisuuspalveluja.

Poliisin toimitilaverkostot ja hiilijalanjälki

Poliisitoimintaan liittyvä hiilijalanjälki oli 2000-luvulla pienimmillään kihlakunta-aikana. PORA I -vaiheessa poliisin hiilijalanjäljen kasvua ryhdyttiin ohjaamaan koko poliisin hallintoon rakennetulla jäykällä linjaesikuntaorganisaatorakenteella (kuvio 1.) Poliisitoimintaa keskitettiin, minkä johdosta hälytysmatkat pitenivät ja toimintavalmiusajat heikkenivät. Rikostutkinnan teho niin ikään kääntyi merkittävään laskuun. (kuvio 2, 3.) Poliisilinjojen sisällä synnytettiin vertikaalisesti tapahtuva matkustustarve, koska toisen linjan henkilöstö ei saanut tehdä toiselle linjalle kuuluvia töitä (kuviot 1, 85). Tämän lisäksi pienemmillä poliisiasemilla ei enää saanut säilyttää juopuneita tai pidätettyjä. Nämä kiinniottetut henkilöt piti kuljettaa pääpoliisiasemalle, jonne seuraavana päivänä rikostutkijat lähtivät kuulustelemaan pidätettyjä rikoksesta epäiltyjä henkilöitä.

PORA III uudistuksen tavoitteena oli vähentää päivärahakuluja 15%, mutta keskittämisen myötä päivärahakulut kasvoivat 15% eli päivärahakuluihin synnytettiin keskittämällä 30 % gäppi (kuvio 3). Keskittämisen seurauksena poliisi hankki 750 000 euroa kustantavan leasing ajoneuvokaluston, jossa ei ollut minkäänlaisia poliisivarusteita. Nämä autot tarvittiin pelkästään keskitetystä rakenteesta johtuviin välimatkojen kulkuihin, ei siis operatiiviseen toimintaan (kuvio 8.).

PORA III vaiheessa keskittäminen jatkuu edelleen poliisivankiloiden osalta. Mainittakoon esimerkkinä Iisalmen poliisiaseman poliisivankila, joka on toistaiseksi suljettu. Iisalmessa on asiakasnäkökulmasta katsottuna maan

parhaisiin lukeutuva poliisivankila. Tämän poliisivankilan sulkemisen seurauksena juopuneet ja pidätetyt kuljetetaan Ylä-Savosta Kuopioon pääpoliisiasemalle. Yhden juopuneen edestakaiseen kuljetukseen saattaa kulua jopa 16 henkilötyötuntia ja 400 kilometriä. Huomionarvoista on, että näistä kalliista suljetuista tiloista maksetaan korkeaa vuokraa ja sen lisäksi kasvatetaan hiilijalanjälkeä.

Keskittämisen vietti on suurimmillaan linjaesikuntaorganisaatiossa. Keskittämiseen liittyy toiminnallinen jäykkyys, mikä aiheuttaa henkilöstölle tarpeetonta matkustamista.

Harmillista on, että valmisteilla olevassa putkalaissa ei ole huomioitu millään muotoa hiilijalanjälkeä. Vaatimuksena on, että poliisivankilassa pitää olla aina kaksi vartijaa. Tässä vaatimuksessa ei ole huomioitu millään muotoa toimintaympäristöjen eroavaisuuksia. Lukuisia poliisivankiloita joudutaan sulkemaan, koska ei ole järkevää eikä varaa pitää kahta vartijaa vartioimassa esimerkiksi yhtä pidätettyä. Näiltä osin poliisin hiilijalanjälki tulee 75 %:n säästötavoitteesta poiketen kasvamaan 75% .

Huonosti valmisteltu putkalaki aiheuttaa merkittävät lisäkulut toimitiloihin. Juopuneiden ja pidätettyjen keskittäminen maakuntien pääkaupunkeihin edellyttää yhä suurempien poliisitalojen rakentamisen ja siten kalliimpien toimitilojen hankinnan. Poliisin vuokratulot nousevat ja siitä syntyy lisärahoitustarve. Lisäksi etäällä olevista toimipisteistä maksetaan edelleen vuokria ja kuljetuksesta maksetaan kova hinta. Poliisitoiminnan tehon palauttamiseksi ja hiilijalanjäljen pienentämiseksi poliisin organisaatorakenne on muutettava.

Poliisin kyky vastata sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteisiin

Kaikkiin poliisin hallintorakennemuutoksiin on kirjattu selkeä viesti. Uudistuksella turvataan poliisin peruspalvelut kansalaisille yhdenvertaisena koko maassa asuinpaikasta riippumatta. Tämä viesti on käytännössä täysin absurdi. Esimerkiksi Itä-Suomessa poliisin toimipisteitä on suljettu 2000 luvulla 37 kappaletta. Etäisyydet hälytyskohteisiin ovat poliisitoiminnan keskittämisen vuoksi pitkät. Itä-Suomessa on maan eniten niitä A-luokiteltuja hälytystehtäviä, joissa asiakas joutuu odottamaan yli tunnin. On aivan sama kuinka paljon poliiseja lisätään poliisin keskuspaikkoihin, koska hälytysmatkat eivät sillä keinoin lyhene. On keskityttävä toimipisteverkoston korjaamiseen. Suomessa on itsenäisyyden ajan mittavin keskushallinto, joka

ei ole onnistunut koordinoimaan maahan toimivaa poliisiasemaverkostoa. Poliisiasemaverkosto on suunniteltava siten, että lailla asetettu velvoite täyttyy¹.

1. Esimerkki: Pihlputaalla niiden hälytystehtävien suhteellinen osuus, missä poliisi jättää hälytystehtäville menemättä oli vieläkin vuonna 2019 27%. Tämän huonon tilanteen vuoksi Pihlputaalle perustettiin Yöpyövelit² PORA I -vaiheen aikana. (taulukko 2.)
2. Esimerkki: Kaustisella ei Yöpyöveleitä tarvita. Siellä on 4200 asukasta ja pienet poliisiresurssit. Kaustisella on Suomen toiseksi vähiten niitä tapauksia, joissa poliisi ei mene paikalle (taulukko 3.)
3. Esimerkki: Kangasniemen poliisiasema suljettiin vuonna 2010. Kangasniemellä liikennerikokset tilastollisesti romahtivat. Kangasniemellä on asukkaita 5294 ja 3605 kesämökkiä, mikä lisää kesäisin asukkaiden määrän yli kaksinkertaiseksi (kuva 10.)

Poliisireservin menettäminen

Liikkuvan poliisin lakkauttamisen yhteydessä ei huomioitu riittävästi poliisin toimintaympäristöä eikä siten myöskään valtakunnallista kokonaisturvallisuutta. PORA I -vaiheen asiakirjassa (SM 11/2007) todetaan, että poliisi tarvitsee valtakunnallisesti joustavasti toimivan ja liikkuvan poliisireservin. Vuonna 2012 käynnistetyssä PORA III rakenneuudistuksen asiakirjoissa poliisireserviasia sivuutettiin lähes kokonaan. Vuodesta 1930 asti valtakunnallisesti toimiva poliisireservi (poliisinyrkki) hajautettiin PORA III uudistuksessa yhdelletoista eri poliisilaitokselle. (ks. SM 34/2012; SS 13.9.2012.)

Välittömästi Liikkuvan poliisin lakkauttamisen jälkeen vuonna 2015 Eurooppaan, Suomi mukaan lukien, kohdistui ennennäkemätön ja hallitsematon maahanmuuttajien vaellus. Seuraava merkittävä uhkakuva syntyi vuonna 2020 koronaviruksesta ja niiden kantajista. Näiden lisäksi on ollut pienempiä ”kapinoita”, joihin resurssia on pitänyt ottaa peruspoliisityöstä. Näiden

¹ Poliisihallituksen tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti vastata poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta maan eri osissa (Laki poliisin hallinnosta 10.7.2015/860).

² Pihlputaalla on saatu murtoliigat kuriin kansalaisten itse perustaman Yöpyövelit-vartioiden turvin (MTV 5.1.2016).

poikkeustapauksien seurauksena paikallispoliisi valittaa julkisuudessa, että hälytystehtäviä jää hoitamatta ja rikostutkinta kärsii.

Liikkuva poliisi mahdollisti olemassaolonsa aikana erittäin lyhyellä varoitusajalla jopa 400-600 poliisimiehen siirron akuuttiin pisteeseen muun poliisitoiminnan siitä kärsimättä. Liikennevalvonnan määrä näiden akuuttien erillisoperaatioiden vuoksi laski vain tilapäisesti, mutta ei ratkaisevasti, koska paikallispoliisi suoritti SM:n mukaan liikennevalvonnasta muutoinkin 55 %. Liikkuvan poliisin organisaatio oli kokonaisturvallisuuden kannalta älykkäästi rakentunut. Liikkuva poliisi oli valmiiksi mobilisoitu ja siten perustehtävästä välittömästi irrotettavissa nopeasti syntyneisiin turvallisuushätilanteissa. Uhkatilanteen poistamisen jälkeen liikkuva poliisi jatkoi liikenteen valvontaa. Kansalaisten peruspalvelut eivät tällä organisaatorakenteella laskeneet lainkaan. Harvaan asuttu maa, juuri vähäisen poliisimäärän ja nopeasti muuttuvien olosuhteiden vuoksi, tarvitsee edelleen nopeasti liikuteltavia joukkoja, kuten Liikkuva poliisi oli.

Liikkuvan poliisin lakkauttamisen yhteydessä keskityttiin älykkään organisaatorakenteen sijaan epäolennaisiin nyansseihin, kuten päivärahojen säästöjen olettamaan, toimitilojen säästöihin, joita mobilisoitu yksikkö ei juuri edes tarvitse, raskaan liikenteen valvontaan ja esimerkiksi ajoneuvokaluston yhteiskäyttöön, joka ajatuksen oli jo absurdi, koska liikennevalvonnan kalusto ei edes sovellu juopuneiden kuljetukseen. (kuviokuva 6).

Poliisin organisaatio kaipaa uudistumisen

Varsin lyhyellä aikavälillä PORA uudistuksissa on purettu toimivat rakenteet. Uusia rakenteita on luotu ilman tieteellistä etukäteisarviointia. Suurin puute on ollut, ettei ole suoritettu edes jälkikäteisarviointia. Tämän laiminlyönti on estänyt korjausliikkeiden tekemisen ja syntyneiden ongelmien havaitsemisen.

Organisaatiouudistus on prosessi, joka edellyttää osaamista, asiantuntijuutta ja erityisesti niiden hyödyntämistä. Poliisilla on mahdollisuus palauttaa toiminnoissaan parempi vaikuttavuus ja tuloksellisuus madaltamalla merkittävästi jäykkää johtamis- ja linjaesikuntaorganisaatorakennetta sekä hajauttamalla päätösvaltaa. Organisaatiouudistuksessa on mentävä teoria edellä. Hallintoteorioiden vastainen toiminta ei onnistu edes väkivaltakoneistolta, PORA uudistukset ovat sen osoittaneet.

Nykyiset keskitetyt rakenteet eivät tutkimuksen mukaan toimi. Rakenteita on muutettava. On selvitettävä yhden viraston organisaatiomallin soveltuvuutta ja toimivuutta, jossa poliisin tulostavuukselliset toiminta-alueet on jaettu pelastuslaitosten tapaan hyvinvointialueiden mukaisesti.

Tavoitteena pitää olla hajautettu, matala divisioonarakenne, johon on määritelty selkeästi tulostavuuksyksiköt. Organisaation henkilöstön voimavarat ja osaaminen pitää pystyä nykyistä tehokkaammin hyödyntämään.

Poliisin keskushallinnon uudistaminen

Poliisin keskushallinto on uudistettava. Päällekkäiset toiminnot on purettava. Tämä päällekkäisten toimintojen purku onnistuu vain silloin, jos poliisihallitus lakkautetaan ja toiminnot siirretään takaisin Sisäministeriön poliisiosastolle. Tällöin päällekkäiset toiminnon poistuvat. Tästä syntyy poliisihallinnolle suurin säästö. Muutos ei juuri vaikuta poliisitoiminnan strategiseen ohjaukseen, suunnitteluun, johtamiseen, kehittämiseen, tulostavuukselliseen tai poliisitoiminnan valvomiseen. Tässä yhteydessä poliisitoiminnalliset alueet muutetaan perustettavien hyvinvointialueen mukaisiksi tulostavuuksyksiköiksi.

Poliisihallituksen nykyinen ongelma on, että se omalla kasvullaan vie operatiiviselta toiminnalta resurssit. Poliisihallitus ei ole kyennyt toteuttamaan sille asetettuja tehtäviä³. Poliisihallitus konsernina on kasvanut niin mittavaksi, että se työllistää sisäisesti itsensä. Tätä poliisihallituksen konsernin kasvua on kehysbudjetilla vaikea, ellei mahdollonta hallita operatiivisen toiminnan siitä kärsimättä. Päätösvalta kehysbudjetin käytöstä on ylätasolla. Poliisihallitus ei ole koskaan uhannut, että hallintoa kevennetään, jos ei saada lisää määrärahoja. Uhkaus kohdistuu poikkeuksetta koskemaan operatiivista henkilöstöä eli turvallisuuspalveluja tuottavaa henkilöstöä.

³ Poliisihallituksen tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti vastata poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta maan eri osissa (Laki poliisin hallinnosta 10.7.2015/860).

Alueellinen poliisi

Nykyisten poliisilaitosten esikuntarakenteet on mahdollista purkaa yhden viraston mallissa. Uusi järkevämpi rakenne on mahdollista muodostaa hyvinvointialueen mukaisille toiminta-alueille. Näiden alueiden johtamisrakenteista on alun pitäen tehtävä todella kevyet.

Englannin mallin mukaisesti kannattaa harkita hyvinvointialueelle alueellisen komisarion nimittämistä, joka raportoi turvallisuustilanteen kehittymisestä ja mahdollisista uusista lieveilmiöistä säännöllisin väliajoin hyvinvointialueen aluevaltuustolle. Yli viidentuhannen asukkaan kuntiin on palautettava takaisin aluepoliisipalvelut. (ks. kuvio 10; taulukko 3).

Poliisin tilastokulttuuri pitää muuttaa sellaiseksi, että poliisi itse hallitsee muutoskehityksen. Tutkijan näkökulmasta ongelmallista on, että tilastointitapoja muutetaan organisaatiomuutoksen yhteydessä. Tämän vuoksi poliisi tarvitsee vakiomittariston, jota ei muuteta vuosittain. Poliisin toiminnallista kehitystä on erinomaisen vaikea arvioida mittareiden ailahtavuuden vuoksi. Vakiomittaristosta hyötyy eniten poliisi, koska mittariston luotettavuus johtamisen kannalta on yksi tärkeä keino saada kehitystä ja viestiä eteenpäin. Poliisin on pystyttävä mittaamaan toiminnallista kehitystä nykyistä pitemmällä periodilla. (kuvio 7; vrt kuviot 2 ja 3).

Yhden viraston mallin selvitys

Yhdenviraston malli on mahdollista toteuttaa kahdella tapaa. Poliisihallitus siirretään takaisin Sisäministeriön poliisiosastolle, jolloin säästyy merkittävästi kustannuksia tai säilytetään kalliimpi kaksipuolainen keskushallinto. Nämä muutokset vaativat selvitystä.

Nykyisten yhdentoista poliisilaitosten esikuntarakenteet on mahdollista purkaa yhden viraston mallissa. Uusi järkevämpi rakenne on mahdollista muodostaa perustettaville hyvinvointialueen rajoja myötäileville poliisin

vastuualueille. Näin saadaan vastuut siirrettyä alueelliselle tasolle eli sinne missä ongelmat havaitaan. Näillä hyvinvointialueella toimivien poliisiyksiköiden johtamisrakenteista pitää tehdä todella kevyet. Englannin mallin mukaisesti kannattaa harkita alueellisen komisarion nimittämistä, joka raportoi turvallisuustilanteen kehittymisestä ja mahdollisista uusista lieveilmiöistä säännöllisin väliajoin hyvinvointialueen aluevaltuustolle.

Yli viidentuhannen asukkaan kuntiin on palautettava takaisin aluepoliisipalvelut. (ks. kuvio 10, taulukko 3).

Yhden viraston malli antaa monenlaisia mahdollisuuksia kuten esimerkiksi hallinnon keventämisen, resurssien joustavamman käytön, päätösvallan delegoimisen ja valtakunnallisen poliisireservin palauttamisen. Yhden viraston mallissa poliisiasemien kalliit tilat on mahdollista palauttaa tehokkaaseen käyttöön.

Yhden viraston mallissa on uhkaskenaario, minkä mukaan toiminnallinen taso edelleen laskee. Uhkaskenaario toteutuu silloin, jos toimitaan samoilla mekanismeilla kuin aiemmissa PORA uudistuksissa. Toisin sanoen keskittämistä jatketaan, päätösvalta viedään entistä kauemmaksi ja säilytetään jäykkä, resursseja tuhlaava rakenne.

Poliisitoiminnan arviointi

Poliisin tilastointikulttuuri pitää muuttaa sellaiseksi, että poliisi itse hallitsee muutoskehityksen. Poliisi tarvitsee vakiomittariston, jota ei muuteta vuosittain. Poliisin toiminnallista kehitystä on erinomaisen vaikea arvioida mittareiden ailahtavuuden vuoksi. Vakiomittaristosta hyötyy eniten poliisi, koska mittariston luotettavuus johtamisen kannalta on yksi tärkeä keino saada kehitystä ja viestiä eteenpäin. Poliisin on pystyttävä mittaamaan toiminnallista kehitystä nykyistä pidemmällä periodilla.

Organisaatiomuutoksia suunniteltaessa, uutta organisaatiota käynnistettäessä ja sen toimiessa pitää tehdä jatkuvaa arviointia ja

)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

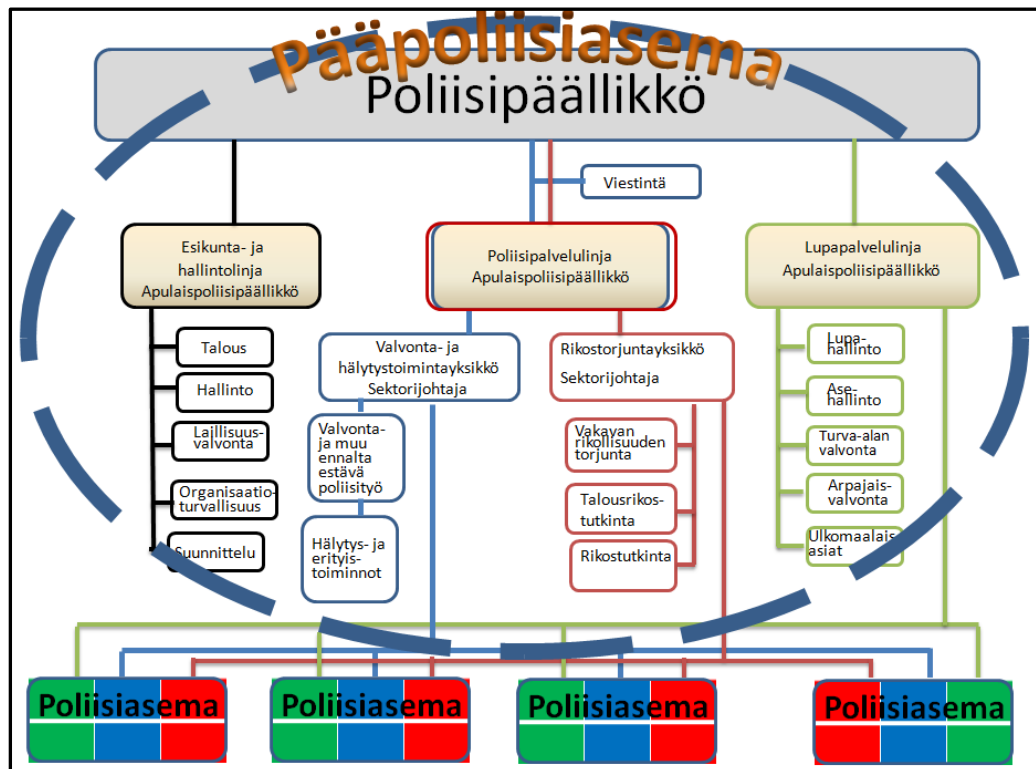
huomioida erityisesti muutosstrategiassa BSC:n⁴ nelikenttäulottuvuudet. Tärkeintä on edetä ja toimia organisaatiomuutoksen ohjelmastrategian mukaisesti, koska muutoin petetään ohjelman toteuttajat, henkilöstö ja asiakkaat. Muutoksen toteuttamisen arvioinnin aikana on kuultava toiminnallisissa ja vaikuttavuuteen liittyvissä asioissa parhaita asiantuntijoita sekä operatiivista henkilöstöä että etenkin palvelujen käyttäjiä.

⁴ Uudistusten strategisten tavoitteiden toteutumista ja toiminnallista vaikuttavuutta (Effectiveness) on hyvä arvioida Kaplanin ja Nortonin kehittämällä moniulotteisella ja tasapainotetulla nelikenttämittaristolla, Balanced Scorecard (BSC). Aikaansaannoskyky, Prosessinäkökulma, Asiakasnäkökulma sekä Taloudellisuus- ja vaikuttavuusnäkökulma.

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Liite

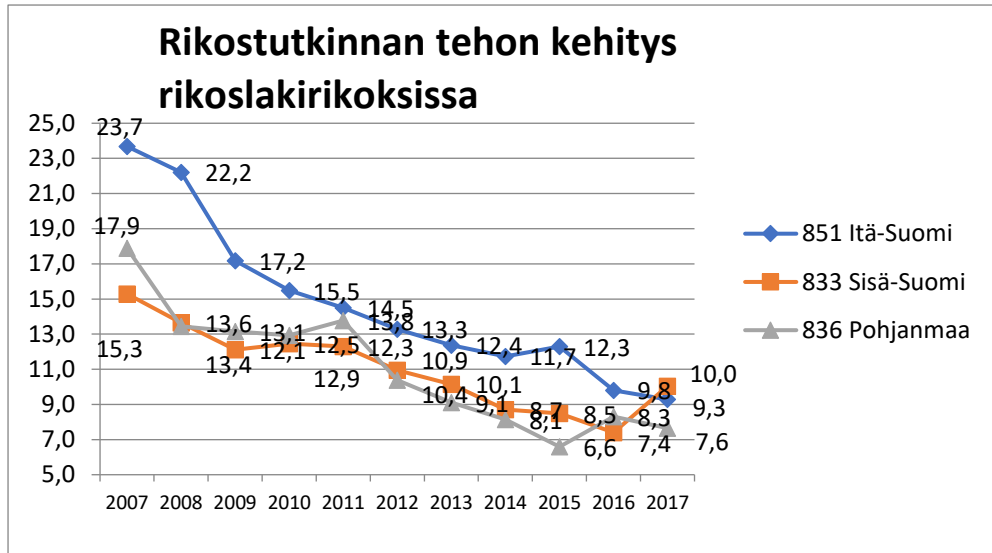
Kuvio 1. PORA I linjaesikuntaorganisaatiorakenne

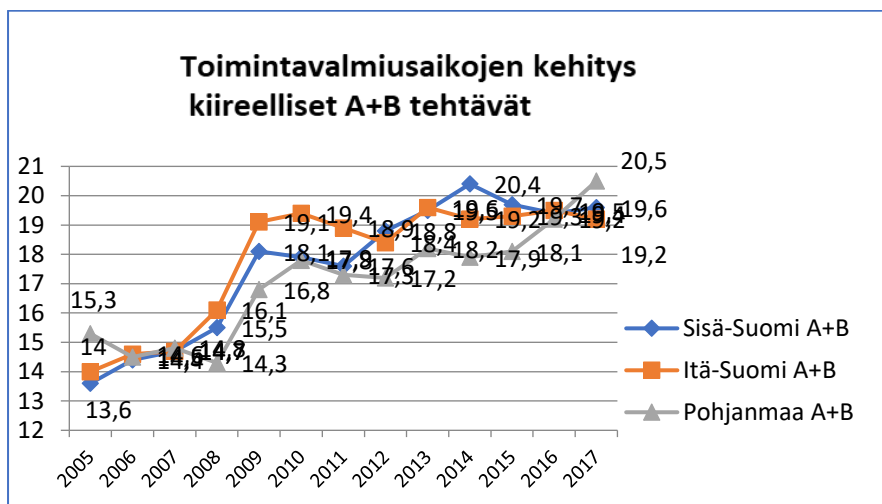
)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Kuvio 2. Rikostutkinnan teho on tutkimusalueella laskenut PORA uudistusten aikana (PolStat).

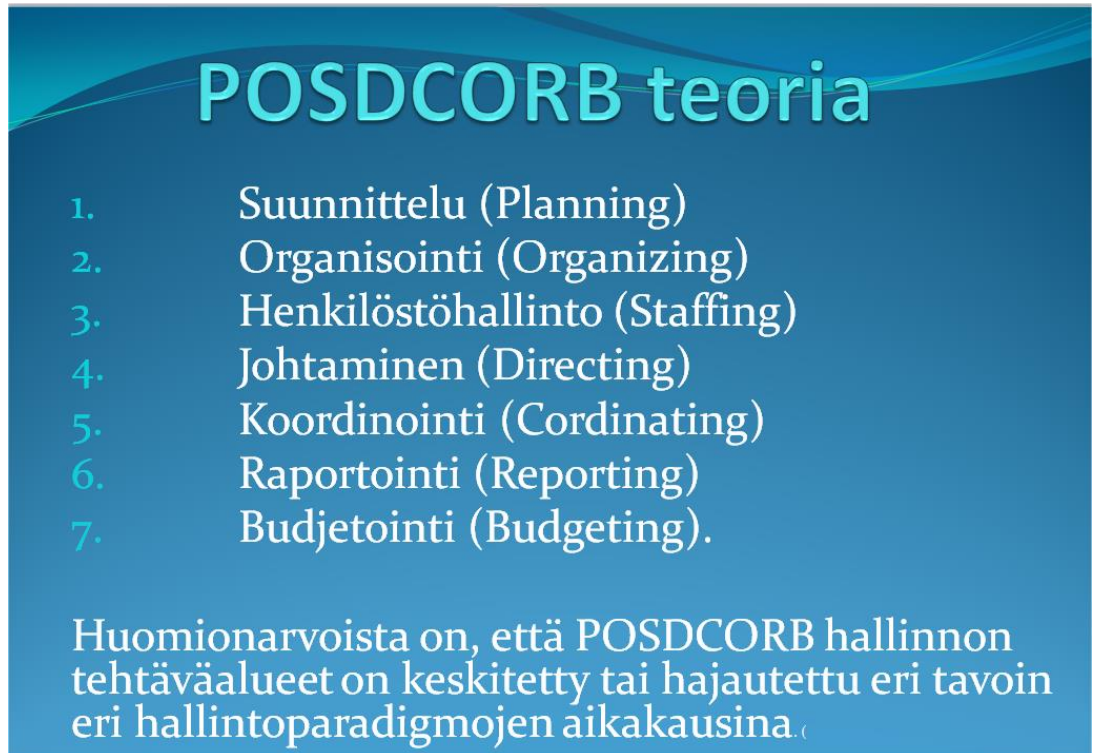
Kuvio 3. Kiireellisissä A+B tehtävissä toimintavalmiusajat ovat heikentyneet tuottavuus-, vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmien aikana yli 44 %. Tavoite oli päinvastainen. (PolStat.)

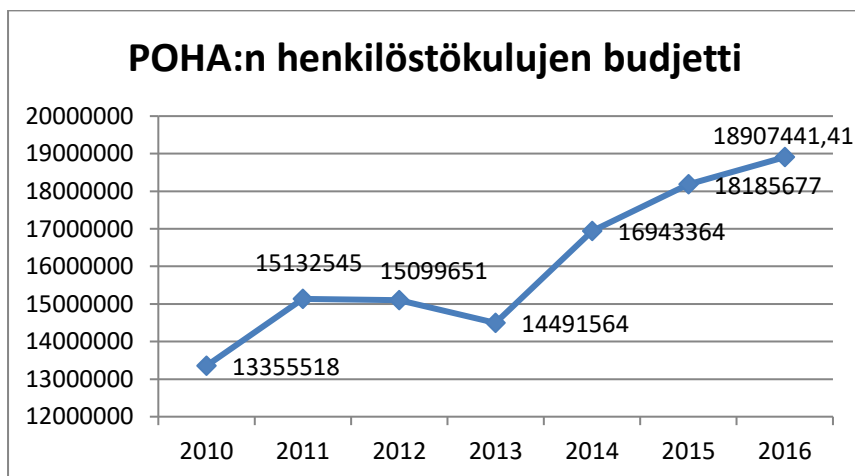
)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Kuvio 4. POSDCORB teoria.

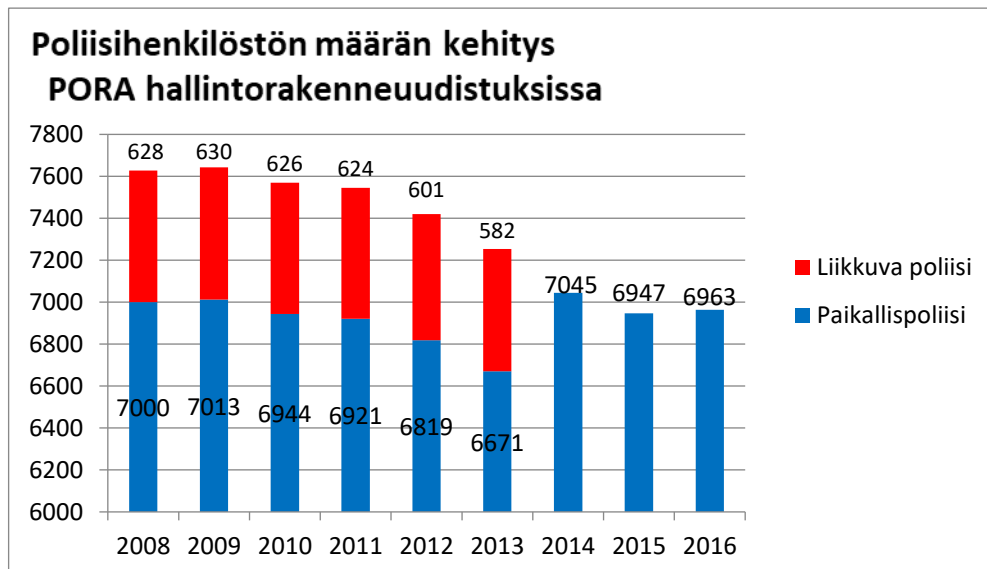

Kuvio 5. POHA:n henkilöstöbudjetin kehitys näyttää voimakkaan kasvun suuntaa, vaikka tavoite oli päinvastainen. Hallinnon kulut kasvoivat poliisin keskushallinnossa yli 5 miljoonaa euroa eli yli 90 kenttäpoliisin HTV:n verran. Tämän lisäksi POHA:lle asetettu säästövelvoite jätettiin toteuttamatta. (Polstat .2016).

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Kuvio 6. PORA III uudistuksessa vuonna 2014 Liikkuva poliisi yhdistettiin paikallispoliisiin. Tällä Liikkuvan poliisin henkilöstömäärän lisäyksellä paikallispoliisin henkilöstömäärässä ei saavutettu edes vuoden 2009 tasoa kuin hetkellisesti. Toisin sanoen kyseessä oli todellinen sulautus, vaikka PORA uudistusten tavoitteena hallitusohjelmien mukaan oli säilyttää ja turvata operatiivisen henkilöstön taso tai jopa parantaa sitä hallintoa keventämällä. Vähennys oli 660 HTV:tta eli enemmän kuin Liikkuvan poliisin henkilöstön määrä.

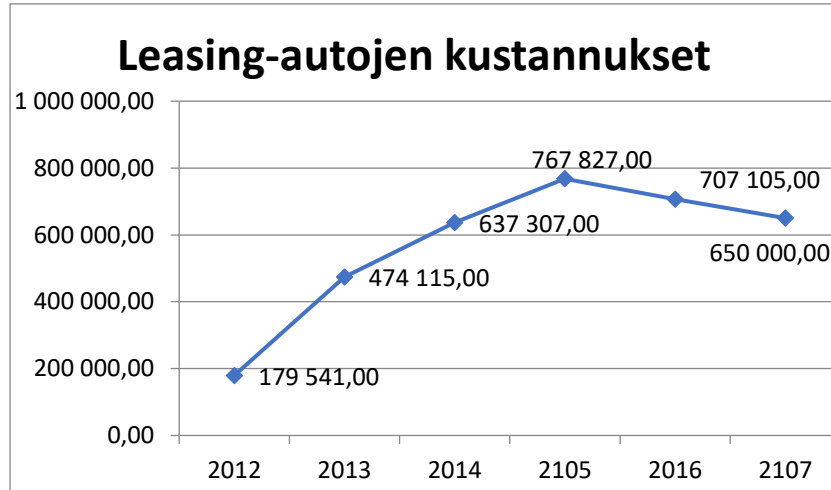
Kuvio 7. Poliisin vuosikertomuksissa tilastollista kehitystä seurataan liian lyhyellä periodilla. Muutosta ei havaita. (vrt. kuvio 3).

- ” Poliisin toimintavalmiusaika pysyi lähes ennallaan edellisvuoteen verrattuna”. (Poliisin vuosikertomus 2014.)
- ” Poliisin toimintavalmiusaika pysyi lähes ennallaan edellisvuoteen verrattuna.” (Poliisin vuosikertomus 2015.)
- ” TOIMINTAVALMIUSAIKA SÄILYI LÄHES ENNALLAAN ”. (Poliisin vuosikertomus 2016.)
-

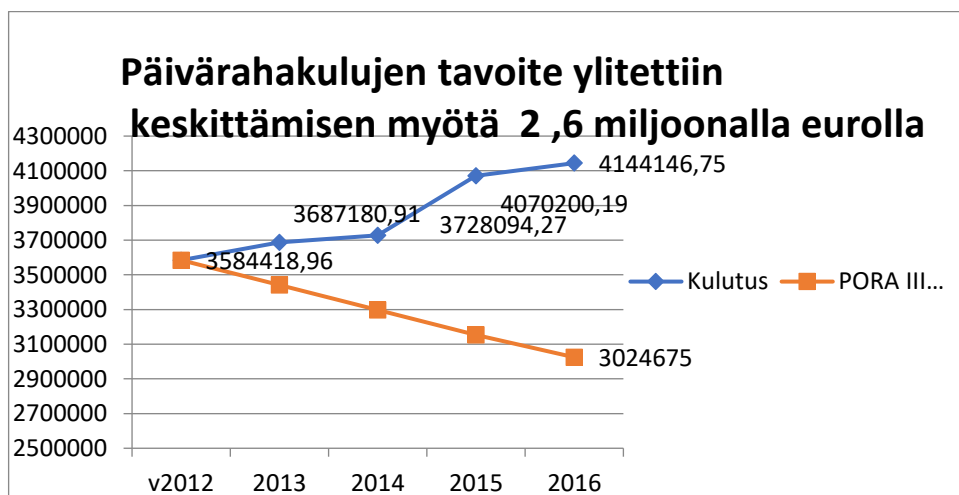
)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Kuvio 8. Välimatkan kulkuun hankittujen leasing-autojen kustannukset ovat nousseet keskittämisen myötä (Kieku/ Polstat).

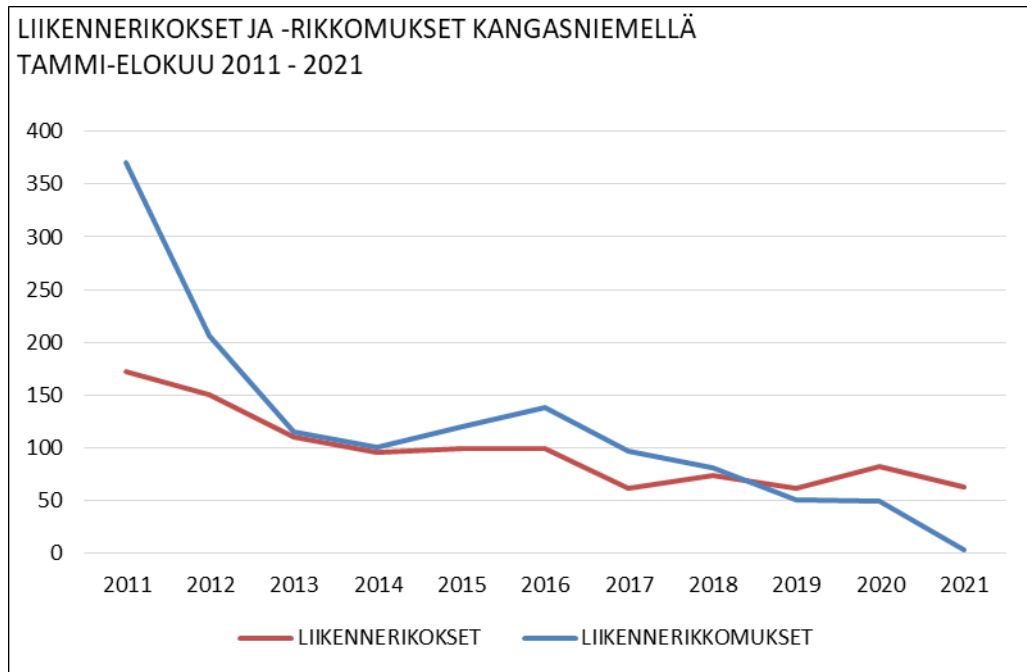
Kuvio 9. PORA III:n tavoitteena oli säästää päivärahakuluja 556000 euroa vuoden 2012 tasosta vuoteen 2016 mennessä. Lisäystä päivärahakuluissa oli 559727 euroa eli tavoitteesta PORA III on jäljessä n. 1,2 miljoonaa euroa. Säästöarvioinnissa näyttää jääneen huomioimatta poliisitoiminnan keskittämisen vaikutukset päivärahakuluihin. (ks. HE 15/2013).

)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Kuvio 10. Kangasniemen poliisiasema suljettiin vuonna 2010. Tämän jälkeen ilmitulleet liikennerikokset ja rikkomukset vähenivät merkittävästi (PolStat.)

Taulukko 1. POHA:n henkilöstöbudjetin kehitys poikkeaa tavoitteista eniten.

Henkilöstömenot (26.10.01), milj €	2012	2016	Säästötavoite oli	Muutos	Saavuttamaton säästö	Poikkeaman suuruus % kokonaisbudjetista
POHA + PTK	16,6	21,39	2,5	5,33	-7,83	-48,75 %
Keskusrikospoliisi	41,81	44,17	0	2,36	-2,36	-5,64 %
LP+Paikallispoliisi	484,34	476,20	11,22	-8,14	-3,14	-0,65 %
Poliisiammattikorkeakoulu	13,44	14,32	1,34	0,88	-2,22	-16,52 %
SUPO	12,71	16,99	0,15	4,2	-4,35	-34,23 %
Yht.			15,21		-19,9	

)

Heikki Mansikka-aho
10.10.2021

Taulukko 2. Suomen kunnat ja kaupungit, joissa ilman suorittavaa partiota olevien tehtävien suhteellinen osuus alueen kaikista tehtävistä on ollut suurin. Yhdessäkään näistä kunnista ei ole poliisiasemaa. Näyttäisi siltä, että paikallisen poliisiaseman merkitys on suuri sille, lähetetäänkö partio paikalle vai ei. (Poliisihallitus 3/2019.)

Kunta	Tehtävien lukumäärä kpl	Ilman partiota olevien tehtävien lukumäärä kpl	Suhteellinen osuus %
Merijärvi	90	22	24,4
Parikkala	611	151	24,7
Lestijärvi	109	27	24,8
Tolvakka	396	99	25,0
Vieremä	404	102	25,2
Rautjärvi	497	126	25,4
Sauvo	280	71	25,4
Pielavesi	515	131	25,4
Puumala	461	118	25,6
Virolahti	392	102	26,0
Heinävesi	572	150	26,2
Pihtipudas	600	162	27,0
Hankasalmi	700	195	27,9
Hailuoto	102	30	29,4
Miehikkälä	160	52	32,5

Taulukko 3. Suomen kunnat ja kaupungit, joissa ilman suorittavaa partiota olevien tehtävien suhteellinen osuus alueen kaikista tehtävistä on ollut pienin. Oripää on ainut kunta näistä, jossa ei ole poliisiasemaa. (Poliisihallitus 3/2019.)

Kunta	Tehtävien lukumäärä kpl	Ilman partiota olevien tehtävien lukumäärä kpl	Suhteellinen osuus %
Pietarsaari	4 517	290	6,4
Kaustinen	1 086	76	7,0
Seinäjoki	13 003	980	7,5
Vaasa	15 458	1 198	7,8
Kuusamo	4 065	332	8,2
Uusikaupunki	3 870	331	8,6
Kotka	11 929	1 037	8,7
Oripää	258	23	8,9
Kemijärvi	1 529	137	9,0
Iisalmi	5 008	450	9,0
Helsinki	167 136	15 289	9,1
Kokkola	9 135	837	9,2
Rovaniemi	15 222	1 398	9,2
Forssa	4 621	428	9,3
Sodankylä	2 186	290	9,4